

สมาคมสร้างสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช

"นครศรี อยู่ดี มีสุข สุขภาวะคนคอน"

นาพื้นสุดท้ายของนครศรี
เกษตรอินทรีย์วิถีคนเมือง
อ่าวทองคำขุมทรัพย์ท่าศาลา
พขอ.สร้างสุขภาวะที่ยั่งยืน

รับชมสดจากห้องประชุม

- เพลงสมาคมสื่อชุมชนภาคใต้ นครศรีธรรมราช
- เพลงสร้างเสริมสุขภาวะชุมชนภาคใต้
- เพลงเครือข่ายสื่อสร้างสุข

วันจันทร์ ที่ 26 มิถุนายน 2566
เวลา 08.00 - 16.00 น.

ณ ห้องประชุมห้วตะพาน ชั้น 3 อาคาร A
โรงพยาบาลศูนย์การแพทยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ
จังหวัดนครศรีธรรมราช

กำไล สมรักษ์ อานนท์ มีศรี จิราพร วัฒนศรีสิน ทวี สร้อยสิริสุนทร และณรงค์ คงมาก

กำหนดการประชุม

เวทีสมัชชาสร้างสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช “นครศรี อยู่ดี มีสุข สุขภาวะคนคอน”

วันที่ 26 มิถุนายน 2566 เวลา 08.00 – 16.00 น.

ณ ห้องประชุมห้วยตะพาน ชั้น 3 อาคาร A โรงพยาบาลศูนย์การแพทย์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
และในระบบ online ผ่าน Zoom ID : 9019029101 ณ พื้นที่ต้นแบบ 4 พื้นที่

1. ศูนย์ประสานงานหมอดินอำเภอมะม่วงสองต้น
2. ที่ว่าการอำเภอนาบอน
3. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพังไกร
4. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา

วันที่ 26 มิถุนายน 2566

- 08.30 – 09.30 น. ลงทะเบียน และเตรียมความพร้อมทดสอบระบบระหว่าง Online กับ Onsite
พิธีกร นางสาวนิชญา ฉันทสาราญ ประธานเครือข่ายยุวทัศน์จังหวัดนครศรีธรรมราช
นายวันพระ สืบสกุลจินดา นักวิชาการ เครือข่ายหยวกกล้วยนครศรีธรรมราช
- 09.30 – 10.00 น. วัตถุประสงค์การขับเคลื่อนงานสร้างสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช “นครศรี อยู่ดี มีสุข สุขภาวะคนคอน”
- 10.00 - 10.30 น. พิธีเปิดการประชุมเวทีสมัชชาสร้างสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช “นครศรี อยู่ดี มีสุข สุขภาวะคนคอน”
โดย ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ อารังธัญวงศ์ อธิการบดี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- 10.30 – 12.00 น. กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4 ประเด็นเด่น “ทอล์ค โชว์ พราวด์” สร้างสุขภาวะ: การขับเคลื่อนงาน
เพื่อพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช
1. นาฬิกาสุดท้ายของนครศรี: ตำบลเขาพังไกร
 2. เกษตรอินทรีย์วิถีคนเมือง: ตำบลมะม่วงสองต้น
 3. อ่าวทองคำชุมชนทรัพย์ท่าศาลา: ตำบลท่าศาลา
 4. พขอ. สร้างสุขภาวะที่ยั่งยืน: อำเภอนาบอน
- ดำเนินรายการโดย นายอานนท์ มีศรี สมาคมสื่อภาคใต้

ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์เทพ สุธีรัฐวุฒิ
รองอธิการบดีฝ่ายบริหารและยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ผู้แทนสำนักพัฒนาภาคีสัมพันธ์และวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
3. นายจารึก ไชยรักษ์
ผู้อำนวยการสำนักขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะระดับพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)

12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

- 13.00 – 14.00 น. ตัวแทนของพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4 ประเด็น ต่อหน่วยงาน องค์กร ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ประชาชน และภาคีเครือข่ายในจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 14.00 - 15.30 รับข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช
โดย นายอภิรักษ์ เผือกม่วง ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
และตัวแทนหน่วยงาน องค์กร ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ประชาชน และภาคีเครือข่ายใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช
1. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนภาคใต้
 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
 3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช
 4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศึกษานครศรีธรรมราช
 5. สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดนครศรีธรรมราช
 6. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครศรีธรรมราช
 7. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช
 8. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 15.45 – 16.00 น. พิธีปิดการประชุม
โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์เทพ สุธีรวุฒิ
รองอธิการบดีฝ่ายบริหารและยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กำหนดการประชุม	2
การขับเคลื่อนสมัชชาสร้างสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2560-2566	5
1. บริบทและสถานการณ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช	5
2. ทบทวนการขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ในปีที่ผ่านมา 2560 – 2565	8
2.1 ความมั่นคงทางอาหาร	8
2.2 ความมั่นคงทางมนุษย์	9
2.3 ความมั่นคงทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	10
2.4 ความมั่นคงทางด้านสุขภาพ	11
3. ข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ ยื่นต่อหน่วยงาน องค์กร ภาคีเครือข่าย จังหวัดนครศรีธรรมราช	12
4. กรณีศึกษาพื้นที่ในปี 2566	
กรณีศึกษาที่ 1 เกษตรอินทรีย์วิถีคนเมือง: ตำบลมะม่วงสองต้น	15
กรณีศึกษาที่ 2 ท่าศาลา “อ่าวทองคำชุมทรัพย์ท่าศาลา”	18
กรณีศึกษาที่ 3 พชอ.นาบอนสร้างสุขภาวะยั่งยืน: นาบอน นอนบาย อุ้นใจ มีสุข	21
กรณีศึกษาที่ 4 นาฝืนสุดท้ายของนครศรี: ตำบลเขาพังไกร	24
5. หน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่ร่วมขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม สมัชชาสร้างสุข จังหวัดนครศรีธรรมราช	27

การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม สมัชชาสร้างสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2560-2566

1. บริบทและสถานการณ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 780 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 9,942.502 ตร.กม. หรือ 6,214,064 ไร่ พื้นที่มากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ และเป็นอันดับที่ 16 ของประเทศ ลักษณะภูมิประเทศมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของเทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเทือกเขาที่มีความยาวตามแนวยาวของคาบสมุทร แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ เทือกเขาตอนกลาง ที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก ที่ราบด้านตะวันตก ด้วยเหตุนี้ ประชาชนในจังหวัดจึงเรียกพื้นที่ตามภูมิศาสตร์สอดคล้องกับการประกอบอาชีพว่า “**เขา ป่า นา เล พรุ เมือง**” มีฤดูกาล 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน มีประชากรตามทะเบียนราษฎรรายเดือน (เดือนพฤศจิกายน 2565) จำนวน 1,545,581 คน เพศชาย 762,714 คน เพศหญิง คน คราวเรือน 599,160 คราวเรือน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2565) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.61 อิสลาม ร้อยละ 6.17 คริสต์ ร้อยละ 0.20 มีศาสนสถาน ได้แก่ วัด จำนวน 605 แห่ง มัสยิด จำนวน 122 แห่ง โบสถ์คริสต์ จำนวน 27 แห่ง แบ่งเขตการปกครอง 23 อำเภอ 165 ตำบล 1,552 หมู่บ้าน 34 ส่วนราชการภูมิภาค 97 ส่วนราชการกลาง หน่วยงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวม 185 หน่วยงาน ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 54 แห่ง (เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 3 แห่ง และเทศบาลตำบล 50 แห่ง) และองค์การบริหารส่วนตำบล 130 แห่ง (ขนาดใหญ่ 6 แห่ง กลาง 123 แห่ง เล็ก 1 แห่ง) สถานศึกษา 1,438 แห่ง ระดับมหาวิทยาลัย 7 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยรามคำแหงสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ ศูนย์วิทย์พัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยมหากุฎราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของภาคใต้ ด้วยสภาพพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของลักษณะภูมิศาสตร์ซึ่งเหมาะสมในการทำการเกษตร ทั้งในด้านพืชการประมง และปศุสัตว์ หากแต่วิถีการทำเกษตรกรรมส่วนใหญ่ยังคงยึดถือแนวปฏิบัติแบบดั้งเดิม ผลผลิตส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรขั้นต้นไม่มีแปรรูป เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันและมาตรฐานของสินค้าเกษตรสู่ตลาดสากล ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์จังหวัดเน้นการบริหารจัดการเกษตรและอุตสาหกรรมสู่มาตรฐานครบวงจรและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องนำองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาพัฒนาการแปรรูปเพื่อผลิต สินค้าเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน สร้างมูลค่าเพิ่มและความแตกต่างเพื่อสร้างประสิทธิภาพด้านการตลาด

ดังนั้นเศรษฐกิจของจังหวัดจึงขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรและการค้า เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักทำสวนยางพารา สวนผลไม้ ปาล์มน้ำมัน ทำไร่ ทำสวนมะพร้าว การประมง และการเลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้ในปี 2564-2565 จึงพบปัญหาด้านเศรษฐกิจมากที่สุดเป็นปัญหาหลักของจังหวัด เนื่องมาจากประชาชนมีรายได้ไม่พอรายจ่าย เกิดจากผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 ถูกเลิกจ้างงาน ผลผลิตทางการเกษตรจำหน่ายไม่ได้ ตลาดถูกปิด ในขณะที่มีต้นทุนสูง เกิดความเครียด รวมไปถึงมีปัญหาการเจ็บป่วยด้วยโรคโควิด-19 และ โรคเรื้อรัง สถิติผู้ป่วยโรคโควิด-19 ตั้งแต่เริ่มมีการระบาดจนถึงปัจจุบัน วันที่ 4 ธันวาคม 2565 ประเทศไทย มีผู้ป่วยโควิด-19 จำนวน 25,991 ราย กำลังรักษา 2,158 ราย เสียชีวิต 623 ราย (ศูนย์ข้อมูล COVID-19, 17

มิถุนายน 2566) ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีผู้ป่วย จำนวน 6,573 เสียชีวิต 12 ราย (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช, 17 มิถุนายน 2566)

ในขณะเดียวกัน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่มีทุนและศักยภาพสูงสูงแต่มีข้อจำกัดในบางเรื่องสรุปเป็นประเด็นได้ 4 ด้าน ดังนี้ **1) ด้านต้นทุนทรัพยากร** มีทุนพื้นที่ภูมิศาสตร์ มีพื้นที่ผลิตอาหาร พื้นที่ทางทรัพยากรธรรมชาติ พื้นที่ทางการเกษตร ผลไม้ ยางพาราและปาล์ม เป็นต้น ต้นทุนทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีและวัฒนธรรม แต่มีข้อจำกัดในหลายประการด้วยกันคือ ขาดการพัฒนาและส่งเสริมที่สอดคล้องกับศักยภาพและไม่ต่อเนื่อง และการเข้มงวดด้านการบังคับใช้กฎหมายในส่วนของการปกป้องฐานทรัพยากรธรรมชาติ ไม่มีมาตรการที่จะส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ในปัจจุบัน พื้นที่ผลิตอาหารลดลงเป็นจำนวนมาก คงเหลือพื้นที่ผลิตอาหารเพียง ไร่ยละ 6 ของพื้นที่ในจังหวัดนครศรีฯ การเกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ขยะ และขาดความสามารถในการรับมือภัยพิบัติในทุกมิติ

2) ด้านเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจหลักคือ ระบบเศรษฐกิจจากภาคเกษตรและประมง ซึ่งเป็นส่วนที่สร้างรายได้หลักให้กับจังหวัดนครศรีฯ โดยต่อมาได้เพิ่มด้านการท่องเที่ยวเข้ามาเป็นอีกส่วนหนึ่งในระบบเศรษฐกิจหลักที่สร้างรายได้ให้ประชาชนในจังหวัดนครศรีฯ ด้านการท่องเที่ยว จังหวัดนครศรีฯถูกระบุเป็นเมืองท่องเที่ยวรอง และเป็นเมืองท่องเที่ยวรองที่สร้างรายได้เป็นลำดับที่ 2 รองจากจังหวัดพัทลุงแต่กลับพบข้อจำกัดที่สำคัญสองประการคือ ประการที่หนึ่งด้านภาคเกษตรและประมง จะเกิดความแปรผันมากในส่วนของการรายได้ กล่าวคือด้านการเกษตรยังเป็นการเกษตรที่พึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ทั้งข้าว ผลไม้ ขาดการส่งเสริมให้เกิดการทำเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับผลผลิต เพื่อให้ผลผลิตมีปริมาณที่เพียงพอและมีคุณภาพตามที่ตลาดหรือผู้บริโภคต้องการ ทั้งนี้รวมไปถึงข้อจำกัดในช่องทางการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรที่ไม่สามารถควบคุมราคาและกลไกการตลาดได้ ยังต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลางเป็นหลัก และที่สำคัญคือการขาดการยึดโยงกันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดนครศรีฯเองอีกด้วย ส่วนด้านการประมง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประมงพื้นบ้านก็ขาดการสนับสนุนให้มีการเพิ่มมูลค่าสินค้า ทั้งด้านการแปรรูปและช่องทางทางการตลาด ประการที่สองด้านการท่องเที่ยว ซึ่งลักษณะจะเป็นการท่องเที่ยวที่ให้บริการโดยชุมชน ในส่วนนี้ยังขาดการส่งเสริมจากภาครัฐที่ดีพอรวมทั้งขาดการเชื่อมโยงและแบ่งปันกันระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยวหลักกับท่องเที่ยวโดยชุมชน นั้นทำให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องแบกรับภาระเองในทุก ๆ ด้าน และส่งผลให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดนครศรีฯ จึงมีอาจขยายตัวและเติบโตไปสู่เมืองท่องเที่ยวหลักได้

3) ด้านระบบสุขภาพ มีโรงพยาบาลเปิดให้บริการสุขภาพระดับตติยภูมิและทุติยภูมิตั้งทุกสังกัด 35 แห่ง มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และศูนย์บริการสาธารณสุข ให้บริการสุขภาพระดับปฐมภูมิตั้งรวมจำนวน 52 แห่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับจำนวนประชากร จำนวน 1.56 ล้าน ต่อจำนวนโรงพยาบาลก็จะพบว่าโรงพยาบาล 1 แห่ง เฉลี่ยแล้วจะต้องดูแลสุขภาพประชากรแห่งละ 44,571 คน นั้นสะท้อนว่าไม่สมดุลกันระหว่างจำนวนประชากรกับสถานบริการสาธารณสุข สถานการณ์เช่นนี้การจัดการด้านสุขภาพในนครศรีฯจึงไม่มีศักยภาพเพียงพอต่อการดำเนินงานด้านสาธารณสุขในเชิงรุก นั้นส่งผลให้อัตราการเกิดผู้ป่วยด้วยโรค NCD ในจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงไม่มีแนวโน้มที่จะลดลงในปัจจุบัน ซึ่งสถานการณ์ข้างต้นนี้เกิดจากข้อจำกัดทั้งด้านงบประมาณภาครัฐที่ไม่เพียงพอ ทำให้บุคลากรทางสาธารณสุขขาดศักยภาพการทำงานด้านการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งยังขาดกลไกความร่วมมือเพื่อดำเนินงานในลักษณะการบูรณาการงานร่วมกันของฝ่ายสาธารณสุขและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

และ 4) **ด้านกลไกความร่วมมือ** มีภาคส่วนประชาสังคมที่ขับเคลื่อนงานด้านสุขภาพอยู่ในหลายมิติด้วยกัน เช่น กลุ่มลดปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ เหล้า บุหรี่ ยาเสพติด กลุ่มส่งเสริมอาหารปลอดภัย กลุ่มส่งเสริมโภชนาการในเด็ก กลุ่มลดอุบัติเหตุ กลุ่มส่งเสริมอาหารปลอดภัย เป็นต้น ทั้งนี้ยังมีกลุ่ม องค์กรชุมชนอื่น ๆ ที่ดำเนินงานในพื้นที่อีกหลายประเด็น เช่น กลุ่มสวัสดิการ กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มเกษตรรุ่นใหม่ กลุ่มประมงพื้นบ้านเพื่อการอนุรักษ์ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มท้องถิ่นน่าอยู่และกลุ่มสภาองค์กรชุมชน เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่ามีกลุ่มองค์กรภาคประชาชนจำนวนมากในจังหวัด และมีการรับงบประมาณจากองค์กรสนับสนุนที่หลายกันไป เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เป็นต้น แต่แม้ว่าจะมีปริมาณที่มากและมีความหลากหลาย แต่ก็มีข้อจำกัดที่สำคัญคือยังขาดการสานพลังกันเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนร่วมกันอย่างเป็นขบวน ที่มีเป้าหมายร่วมกัน มีการแบ่งปัน แชร์ และเสริมพลังกัน โดยใช้พื้นที่ปฏิบัติการร่วมกัน ซึ่งข้อจำกัดที่เกิดขึ้นเหล่านี้หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วนก็จะพบว่าเกิดจากขาดกลไกกลางที่จำทำหน้าที่เชื่อมร้อย ยึดโยง สร้างพื้นที่กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดแนวทางการทำงานร่วมกันหรือเกิดการหนุนเสริมกันแบบข้ามเครือข่าย ข้ามประเด็น นี่จึงเป็นเหตุผลสำคัญในการก่อเกิดแนวคิดการสร้างกลไกความร่วมมือของจังหวัดนครศรีฯ ในนามกลไกสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ทบทวนการขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ในปีที่ผ่านมา 2560 – 2565

การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ผ่านมา มีการขับเคลื่อนภายใต้เหตุการณ์การแก้ปัญหาของจังหวัดใน 6 เรื่อง และมีข้อเสนอเชิงนโยบายให้กับหน่วยงาน องค์กร ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 ความมั่นคงทางอาหาร เริ่มจากชะอวดโมเดล ผลิตอาหารปลอดภัยเชื่อมโยงการตลาด มีจัดการเชื่อมโยงด้านการเกษตรและการพาณิชย์ เพื่อแก้ปัญหาเกษตรกรรายได้ตกต่ำจากต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตมีราคาตกต่ำ **วิธีการขับเคลื่อน** ได้แก่ **1) รวมกลุ่มของคนในจังหวัด** ที่ทำงานเกี่ยวกับการสนับสนุนเกษตรกรผลิตอาหารปลอดภัย มีตัวแทนกลุ่มเกษตรกรทำหน้าที่สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ ภายใต้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเชิงเกษตรและการท่องเที่ยว ร่วมกับเครือข่าย Young Smart Farmer เครือข่ายฝายมีชีวิต และเครือข่ายตำบลวิถีพอเพียง **2) นำใช้กติกาในการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมผลิตอาหารที่ปลอดภัย** โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมังคุดชะอวดพัฒนาตำบลท่าเสม็ด และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มมังคุดชะอวด ทุนผลตำบลเกาะขันธุ์ สานสายพันธ์ทุกกำฟ้าสัตว์พื้นถิ่น

ผลการดำเนินงาน พบว่า 1) เกิดการรวมตัวเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเชิงประเด็นระดับอำเภอ 2) เกิดการรวมตัวเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเชิงพื้นที่ระดับตำบล เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนอำเภอชะอวด 3) เกิด กฎ กติกาหมู่บ้าน ในการดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) เกิดคลังอาหารที่มีความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติทุกรูปแบบ 5) เกิดกระบวนการจัดการการผลิตที่มีคุณภาพในการเพิ่มมูลค่าทางการตลาด 6) เกิดการสืบสานรักษาสายพันธุ์กรรมพืช - สัตว์ พื้นถิ่น และ 7) สถานการณ์โควิด19 ปี 2563 - 2564 กลุ่มกลไกในพื้นที่หมู่บ้านตำบลต่าง ๆ ของอำเภอชะอวด สามารถรับมือด้านการจัดการอาหารที่ทั่วถึงและเพียงพอ และ 8) เกิดกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย มีความตระหนักและตื่นรู้ด้วยภูมิปัญญา มีการเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจ มีการรวมกลุ่มชุมชนชาวบ้านในระดับต่าง ๆ ในการจัดการตนเองภายใต้ทุนและศักยภาพของพื้นที่

เสนอนโยบายในปี 2564 แก่ 4 หน่วยงาน และองค์กร เพื่อให้การสนับสนุนให้กลุ่มคนดำเนินงานขยายผลในระดับจังหวัดได้ ได้แก่ **1) ผู้ว่าราชการจังหวัด** สนับสนุนจัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดบูรณาการของทุกภาคส่วน **2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** สนับสนุนการสร้าง ความมั่นคงอาหารในระดับครัวเรือน ยกระดับกลุ่มองค์กร เครือข่าย ให้ชุมชนได้จัดทำระบบข้อมูล ทบทวน ปรับปรุง และทำกฎ กติกา เพื่อสนับสนุนให้มีการพัฒนาหมู่บ้านสู่การปฏิบัติ ซึ่งในการดำเนินงานครั้งนี้ มีการศึกษาที่องค์การบริหารส่วนตำบลและภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนตามนโยบายนี้ ได้สนับสนุนเพิ่มเติมตามข้อเสนอแล้ว ดังกรณีศึกษาในสองพื้นที่ ปี 2566 ได้แก่ กรณีศึกษาของตำบลมะม่วงสองต้น และตำบลเขาพังไกร ซึ่งรายละเอียดศึกษาได้ในกรณีศึกษาท้ายเล่มของเอกสารฉบับนี้ **3) นายอำเภอ** สนับสนุนให้มีศูนย์กลางด้านความมั่นคงทางอาหาร นำใช้ข้อมูลให้เป็นเอกภาพ และให้หน่วยงานในสังกัดของอำเภอทั้งหมด ได้แก่ เกษตรอำเภอ ประมงอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ มีการใช้แพลตฟอร์มในกระบวนการจัดการการผลิต ผลิตภัณฑ์ การตลาด และการจัดการความรู้ บูรณาการพื้นที่ให้มีการทำงานในระดับอำเภอแบบมีส่วนร่วม โดยใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วม: Sustainable Development Goals - Participatory Guarantee System (SDGsPGS.) ข้อเสนอ นี้ มี การ

ทบทวน พบว่า ได้ดำเนินงานในระดับจังหวัดโดยกลุ่ม S.E.ปากพนัง และเกิดแพลตฟอร์ม FM01 FM02 FM03 ที่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดอื่น ๆ ภายใต้เขาพังไกรโมเดล คนกินเปลี่ยนเมือง เป็นต้น **4) องค์กรหน่วยงานอิสระ และองค์กรพัฒนาเอกชน** ให้ความร่วมมือในการจัดการข้อมูล แผนงาน ให้การประสานความร่วมมือกับภาคส่วนอื่นในพื้นที่ในภาคีเครือข่าย เพื่อสร้างรูปธรรมการบูรณาการความมั่นคงทางอาหาร

2.2 ความมั่นคงทางมนุษย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชขับเคลื่อนใน 2 กลุ่มอายุ คือ กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มเด็กและเยาวชน ดังนี้

กลุ่มผู้สูงอายุ เริ่มจากกรณีศึกษา การพัฒนาชีวิตผู้สูงอายุตำบลขุนทะเล สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มขับเคลื่อนชมรมผู้สูงอายุ ใช้กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมสันทนาการผ่อนคลายความเครียด และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ โดยประสานการใช้งบประมาณของกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับพื้นที่จากองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและเพื่อนช่วยเพื่อน ขยายผลเกิดบทเรียนการพัฒนาคุณภาพชีวิตการส่งเสริมอาชีพให้ผู้สูงอายุ หลายพื้นที่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และนำมาต่อยอดบริการวิชาการและการวิจัยการดูแลผู้สูงอายุในเครือข่ายมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ รวม 15 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลไม้เรียง เทศบาลเมืองทุ่งสง เทศบาลตำบลท่าศาลา เทศบาลตำบลเขาชุมทอง เทศบาลเมืองปากพนัง เทศบาลตำบลหัวไทร องค์การบริหารส่วนตำบลบางขัน องค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว เทศบาลตำบลทางพูน เทศบาลเมืองปากพนัง องค์การบริหารส่วนตำบลดอนตะโก ตำบลท่าช้าง ตำบลปากนคร ตำบลจุฬาภรณ์ และตำบลท่าเรือ ต่อมาตำบลท่าเรือขับเคลื่อนเป็นตัวอย่างของโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีฐานเรียนรู้กระจายทั่วในตำบล 5 ฐาน ดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวม ให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงทุกเรื่อง มีเครือข่ายหลากหลายสนับสนุน ได้แก่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ กลุ่มอาชีพในชุมชน การศึกษานอกโรงเรียน คณะกรรมการกองทุนตำบลท่าเรือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 4 รพ.สต. สนับสนุนให้ผู้สูงอายุจัดโรงเรียนผู้สูงอายุ 5อ.5ก. (5อ. คือ อาชีพ อาหาร ออกกำลังกาย ออม อาสา และ 5ก. คือ การป้องกันและลดอุบัติเหตุ การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ การดูแลต่อเนื่อง และกายอุปกรณ์) เกิดผลให้มีแกนนำผู้สูงอายุเข้มแข็ง มีรายได้เสริม มีเงินออมจากอาชีพ มีการสนับสนุนเครื่องมือกายอุปกรณ์ มีภาคีเครือข่ายเพิ่มขึ้น จัดการดูแลตนเองได้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัส 2019

เด็กและเยาวชน ขับเคลื่อนงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความรอบรู้ของเด็กและเยาวชนคนคอน โดยร่วมกัน **3 เครือข่าย ได้แก่ 1) เครือข่ายการศึกษา** ร่วมกับสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ สร้างแรงบันดาลใจในชีวิตและการเรียนรู้ Inspiration in Life and Learning บูรณาการกับกลุ่มสาระวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาและวิชา Home Room โดยครูและเจ้าหน้าที่ รพ.สต.บ้านต้นเลียบ อบต.โมคลาน และ อสม. มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เผชิญปัญหา ด้วยการเชื่อมโยงภาษารักดูแลใจตนเองและคนรอบข้าง ขยายผลแนวคิด “ภาษารัก” “การดูแลใจ” “การสร้างแรงบันดาลใจ” สู่วิทยาลัยและชุมชน สามารถขยายผลไปสู่ 132 โรงเรียน ของเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 **2) เครือข่ายสุขภาพ** เยาวชนร่วมกับ รพ.สต.บ้านต้นเลียบ ดำเนินงาน “โรงเรียนพ่อแม่ลูก” มุ่งการสร้างความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น และการทำกิจกรรมร่วมกัน ภายในครอบครัว ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีรับผิดชอบต่อสังคม สร้างความรอบรู้ และสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนเรียนรู้ไปเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง และ **3) เครือข่ายประชาสังคม** สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ สู่วิทยาลัย

เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของผู้เรียน เกิดการรวมกลุ่มอาชีพ และการแปรรูปอาหาร ทำหน้าที่มีคุณภาพ ทำให้ชาวบ้านมีข้าวคุณภาพ (ปลอดภัยพิษ) รับประทาน โดยเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวของเด็กในชุมชน และนักเรียนในโรงเรียน

ข้อเสนอเชิงนโยบายในปี 2564 แก่ 4 หน่วยงาน เพื่อให้การสนับสนุนให้กลุ่มคนดำเนินงานขยายผลในระดับจังหวัดได้ ได้แก่ **1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** มีแผนระยะยาวเพื่อให้การสนับสนุนการทำงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ นำภูมิปัญญาผู้สูงอายุมาถ่ายทอดสู่ลูกหลานในโรงเรียน และในพื้นที่ **2) คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.)** สนับสนุนให้เครือข่าย ได้แก่ รพ.สต. อบต. กศน. อสม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมขับเคลื่อนงานการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ ตามที่เครือข่ายเสนอและร้องขอ **3) สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช** ส่งเสริมให้กลุ่มเตรียมการก่อนเข้าวัยสูงอายุ (อายุยังไม่ถึง 60 ปี) เข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุ และโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ พร้อมเป็นจิตอาสาผู้สูงอายุในท้องถิ่น **4) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.)** เพื่อเปิดพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนได้แสดงออกถึงศักยภาพรวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน **5) เขตพื้นที่การศึกษา** สนับสนุนโรงเรียน เชื่อมโยงกับเครือข่ายในชุมชน เพื่อส่งเสริมความรู้ ตื่นรู้ ของเด็กนักเรียน ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน และยอมรับพร้อมเปิดโอกาสให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวิถีไท หรือบ้านเรียนรู้ (Home school) เข้าร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

2.3 ความมั่นคงทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การขับเคลื่อนด้านภัยพิบัติในระดับจังหวัด มีตำบลเกาะจันทร์เป็นแม่ข่ายในปี 2560 ถึงปัจจุบัน โดยใช้กระบวนการทำงานจัดทำแผน ประสานงานเชื่อมโยงให้มีการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ และหนุนเสริมให้กลุ่มได้จัดการระดมกองทุนศูนย์การจัดการภัยพิบัติ ให้ภาคีระดับหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด เข้ามาร่วมเตรียมความพร้อมจัดการปัญหา และฟื้นฟูเมื่อเกิดภัยพิบัติ นำใช้แผนงานเพื่อแก้ปัญหาทุกระดับ รวมไปถึงประสานงานภาคี สนับสนุนให้เกิดการสนับสนุนพื้นที่ให้ทั่วถึง เชื่อมโยงกิจกรรมด้านทรัพยากรในระบบสายน้ำ อ่าวและชายฝั่ง เชื่อมโยงงานประเด็นในพื้นที่ที่มีแผนป้องกันภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรทั้งระบบ จัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ ติดตามหนุนเสริม ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วม และรู้สถานการณ์ในพื้นที่เสี่ยงภัย

ข้อเสนอเชิงนโยบายในปี 2564 แก่ หน่วยงานเพื่อให้การสนับสนุนให้กลุ่มคนดำเนินงานขยายผลในระดับจังหวัดได้ ได้แก่ **1) ให้ กอ.รมน. ภาค 4** เป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนให้ศูนย์ได้ภัยพิบัติในระดับตำบลได้ปฏิบัติงานโดยจิตอาสา ประสานงานเครือข่ายองค์กรในส่วนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ร่วมดำเนินงาน ตั้งแต่การจัดเตรียมแหล่งอาหารในชุมชน ฟื้นฟูสุขภาพ จัดการสภาพแวดล้อม และพัฒนาศักยภาพชุมชนจัดการเมื่อประสบภัย ข้อเสนอให้มีการนำไปปฏิบัติและใช้ต่อในเครือข่ายภัยพิบัติจังหวัดนครศรีธรรมราชแล้ว และได้รับงบประมาณสนับสนุนต่อเนื่อง **2) ศูนย์ตอบโต้ภัยพิบัติระดับตำบล** สร้างจิตอาสาภัยพิบัติรุ่นถัดไป สร้างความตระหนัก จิตสำนึกให้เด็กและเยาวชน และมีการถ่ายทอดประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง **3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** สนับสนุนงบประมาณให้กับศูนย์ตอบโต้ภัยพิบัติระดับตำบล ได้ปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือกลุ่มประชากรภาวะพึ่งพิง และและจัดทำคู่มือ แผนที่การอพยพทุกครัวเรือนในพื้นที่ประสบภัยพิบัติ

2.4 ความมั่นคงทางด้านสุขภาพ

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีภัยคุกคามสุขภาพที่สำคัญ ได้แก่ โรคไม่ติดต่อ ซึ่งเกิดจากการรับประทานอาหารที่เสี่ยง ไม่ได้ออกกำลังกาย และวิถีชีวิตของประชาชนที่เปลี่ยนไปในยุคอุตสาหกรรม ดังนั้น การขับเคลื่อนประเด็นสุขภาพจึงให้ความสำคัญกับการจัดการอาหารปลอดภัย ในระยะแรกมีต้นแบบโรงพยาบาลอาหารปลอดภัยที่โรงพยาบาลหัวไทร เจ้าหน้าที่ปลูกผักปลอดภัย และนำมาประกอบอาหาร ประสานงานกับโรงเรียนข้าวและชาวนาลุ่มน้ำปากพนังในพื้นที่ตำบลเขาพังไกร มาพัฒนาอาหารปลอดภัยต่อยอดเป็นสวนผักตามธาตุเจ้าเรือน ได้รับการประเมินมาตรฐาน Green & Clean Hospital ระดับดีมาก Plus ปี 2562 โรงเรียนข้าวและชาวนาลุ่มน้ำปากพนัง พัฒนาข้าวกล้อง สนับสนุนโดยศูนย์วิจัยข้าวจังหวัดนครศรีธรรมราช มาเป็นทีมพี่เลี้ยง “อารักษ์ชาพิซ” ต่อมาได้ขยายผลในอำเภอเมือง ตำบลท่าจี้ ตำบลมะม่วงสองต้น ตำบลบางจาก ภายใต้กลุ่มรักจัง นาคอน บ้านป่าไผ่ กลุ่มเครือข่ายหมอดินมะม่วงสองต้น จนเกิดต้นแบบกรณีศึกษาตำบลมะม่วงสองต้น

นอกจากนี้ ยังมีการขับเคลื่อนแนวคิดชุมชนเข้มแข็งภายใต้โครงการชุมชนน่าอยู่ ในพื้นที่ 75 หมู่บ้านของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ 3 กลไก ได้แก่ 1) **กลไกสภาผู้นำชุมชน** หลักสูตร “ผู้นำชุมชนอัจฉริยะ” ขับเคลื่อนในระดับหมู่บ้านหรือชุมชน มีผู้ใหญ่บ้านหรือประธานชุมชน เป็นประธานสภาผู้นำชุมชน มีคณะกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการชุมชน ตัวแทนกลุ่มคนในหมู่บ้านหรือชุมชน มีส่วนร่วมดำเนินงาน ตั้งแต่การคิด วางแผน การจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง และขับเคลื่อนงานในชุมชน มีภาคีเครือข่ายร่วมหนุนเสริมให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง 2) **กลไกพี่เลี้ยง** หรือทีมประสานวิชาการให้การสนับสนุนวิชาการ นำใช้ความรู้ จากหลักสูตร “การโค้ชเสริมพลังชุมชน” การพัฒนาโครงการ การจัดการข้อมูลเชิงผลลัพธ์ การติดตามประเมินผล ด้วยกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา (ARE) การถอดบทเรียน ร่วมกับปรับทัศนคติให้สภาผู้นำชุมชนมีความเข้าใจงานวิชาการ ด้วยการ “แปลงสาระความรู้จากวิชาการให้เป็นภาษาชาวบ้าน” ร่วมบริหารจัดการเสริมพลังโซนพื้นที่เรียนรู้ลงมือทำการโค้ชให้กับสภาผู้นำชุมชน ลงพื้นที่ติดตามงาน และเข้าร่วมเวที ARE ทำการเชื่อมโยงข้อมูลทุกระดับและจากหลายแหล่ง ให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน และครอบคลุม และปรับปรุงวิธีการโค้ชของตนเอง เพื่อสร้างพลังให้สภาผู้นำชุมชนขับเคลื่อนงานตามแผนต่อเนื่อง บูรณาการความรู้จากภาคีเครือข่าย เพื่อปรับปรุง ดำเนินการและส่งมอบแนวคิดชุมชนน่าอยู่ให้ภาคีเครือข่ายผลักดันให้มีการขับเคลื่อนในระดับนโยบาย และ 3) **กลไกหน่วยจัดการ** ทำหน้าที่พัฒนาศักยภาพพื้นที่ พัฒนาพี่เลี้ยง และหนุนเสริมวิชาการ โดยนำใช้ความรู้ที่ได้อบรมกับ สำนัก 6 สสส ร่วมกับปรับทัศนคติของทีมและภาคีทุกระดับให้เรียนรู้งานวิชาการแบบภาษาชาวบ้าน บริหารโครงการตามแผนเรียนรู้การลงมือทำด้วยการโค้ช ให้กับพี่เลี้ยง ทบทวนงานติดตามงานทุกเดือน พัฒนาศักยภาพทีม บูรณาการความรู้จากภาคีเครือข่าย สรุบทบทเรียน และนำข้อเสนอเชิงนโยบายส่งมอบให้ภาคีเครือข่าย

ข้อเสนอเชิงนโยบายในปี 2564 แก่ หน่วยงานเพื่อให้การสนับสนุนให้กลุ่มคนดำเนินงานขยายผลในระดับจังหวัดได้ ได้แก่ 1) **คณะกรรมการป้องกันและควบคุมโรคระดับจังหวัด พชอ.** เป็นแกนหลักในเชิงยุทธศาสตร์ให้หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ ดำเนินงานร่วมกับประชาชน เพื่อการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค 2) **หน่วยงานในท้องถิ่น** สนับสนุนงบประมาณให้ พชต. ดำเนินงานแก้ไขปัญหาของพื้นที่ สนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบผสมผสานระบบการแพทย์สมัยใหม่ในการดูแลสุขภาพของประชาชน เช่น การใช้สมุนไพร

การบริโภคอาหารตามธาตุเจ้าเรือน เป็นต้น 3) **โรงพยาบาลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล** เป็นแกนนำดำเนินงานแก้ไขปัญหาสุขภาพของพื้นที่ สนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายได้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

4) **สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด** สนับสนุนให้มีการจัดซื้อวัตถุดิบ ผลผลิตอาหาร ผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยในชุมชน

ในปี 2566 คณะทำงานขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม มีเครือข่ายหยวกกล้วย นครศรีธรรมราช เป็นแกนหลักในการวิเคราะห์ สรุป ทบทวนผลการดำเนินงาน และได้คัดเลือกพื้นที่ เพื่อเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ในการนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะในปี 2566 จำนวน 4 พื้นที่ นำใช้แนวคิด “ชุมชนเป็นฐาน ร่วมงานกันทุกวัย บูรณาการข้ามศาสตร์ รวมภาคีขยายประเด็น เชื่อมโยงการจัดการทุนมนุษย์ ทุนทรัพยากร สร้างกลไกการจัดการสิ่งแวดล้อม” เกิดความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงทางสุขภาพ ความมั่นคงทางมนุษย์ และความมั่นคงทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ดังกรณีศึกษา 4 พื้นที่ ต่อไปนี้

3. ข้อเสนอแนะนโยบายสาธารณะ ยื่นต่อหน่วยงาน องค์กร ภาคีเครือข่าย จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2566

ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาจังหวัดยื่นต่อยื่นต่อหน่วยงาน องค์กร ภาคีเครือข่าย จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2566 จำนวน 25 ข้อ ยื่นต่อ 13 หน่วยงาน มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. **ผู้ว่าราชการจังหวัด** สนับสนุนให้มีจัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดบูรณาการของทุกภาคส่วน
2. **สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช**

2.1 สนับสนุนให้โรงพยาบาลได้มีการจัดซื้อวัตถุดิบ ผลผลิตอาหาร และผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย จากศูนย์เรียนรู้อาหารปลอดภัยในชุมชน

2.2 ให้คณะกรรมการป้องกันและควบคุมโรคระดับจังหวัด ให้ข้อมูล สนับสนุนแนวทางการทำงาน ป้องกันควบคุมโรคในกลุ่มเสี่ยงสำคัญที่เป็นปัญหาของจังหวัด แก่กลุ่มผู้นำชุมชนให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

3. คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 นำเรื่อง “เกษตรอินทรีย์วิถีคนเมือง” ส่งเสริมสนับสนุน จัดทำ ทบทวน ปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางอาหารจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2567-2570

3.2 จัดทำแผนแม่บทจังหวัด บูรณาการข้ามศาสตร์โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน” สร้างองค์ความรู้การพัฒนาภาคเกษตรกรรมใหม่ “เกษตรเกื้อกูล” นำไปสู่การสร้างระบบนิเวศเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นแบบเกื้อกูล

3.3 สนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนในพื้นที่ และส่งเสริม จัดทำ ทบทวน ปรับปรุงแผนความมั่นคงทางอาหารจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2567–2570

4. **สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช** ส่งเสริมให้กลุ่มเตรียมการก่อนเข้าวัยสูงอายุ (อายุยังไม่ถึง 60 ปี) เข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุ และโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ พร้อมเป็นจิตอาสาผู้สูงอายุในท้องถิ่น

5. **พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.)** เพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน ได้แสดงออกถึงศักยภาพรวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน รวมไปถึงการสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมของชุมชน

6. **เขตพื้นที่การศึกษา** สนับสนุนโรงเรียนในสังกัดจัดกิจกรรมเชื่อมโยงกับเครือข่ายในชุมชน เพื่อส่งเสริมความรู้ ตื่นรู้ ของเด็กนักเรียน ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ยอมรับพร้อมเปิดโอกาสให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนวิถีไท หรือ บ้านเรียนรู้ (Home school) เข้าร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น

7. **ก.ร.ม.น. ภาค 4** ให้สนับสนุนให้ศูนย์ตีบโตนักพิบัติในระดับตำบลได้ปฏิบัติงานโดยจิตอาสา ประสานงานเครือข่ายองค์กรในส่วนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ร่วมดำเนินงานตั้งแต่การจัดเตรียมแหล่งอาหารในชุมชน พื้นฟูสุขภาพ จัดการสภาพแวดล้อม และพัฒนาศักยภาพชุมชนจัดการเมื่อประสบภัย ข้อเสนอให้มีการนำไปปฏิบัติและใช้ต่อในเครือข่ายภัยพิบัติจังหวัดนครศรีธรรมราชแล้ว และได้รับงบประมาณสนับสนุนต่อเนื่อง

8. **เกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช และพาณิชย์จังหวัดนครศรีธรรมราช**

8.1 สนับสนุนให้มีการจัดการความรู้และขยายผลเรื่อง “เกษตรอินทรีย์วิถีคนเมือง” ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ฐานเรียนรู้และกลไกของกลุ่มเกษตรกรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นกลุ่มหลักในการเป็นกลไกขับเคลื่อน เพิ่มพื้นที่ผลิตและการจัดจำหน่ายกระจายในวงกว้างมากขึ้น

8.2 สนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนในพื้นที่ และส่งเสริม จัดทำ ทบทวน ปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางอาหารจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2567–2570

9. **นายอำเภอ และคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.)**

9.1 เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญของการจัดทำแผนบูรณาการแก้ปัญหาสำคัญของอำเภอ ใช้กลไก พชอ. บูรณาการกับแผนงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในอำเภอ

9.2 สนับสนุนให้มีศูนย์กลางความมั่นคงทางอาหาร และเสนอหน่วยงานในสังกัดของอำเภอ ได้แก่ เกษตรอำเภอ ประมงอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ เป็นต้น มีการใช้แพลตฟอร์ม ในกระบวนการจัดการผลิตผลิตภัณฑ์ การตลาด และการจัดการความรู้ บูรณาการพื้นที่ให้มีการทำงานในระดับอำเภอแบบมีส่วนร่วม โดยใช้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม: Sustainable Development Goals - Participatory Guarantee System (SDGsPGS.)

9.3 สนับสนุนงบประมาณให้ พชต. ดำเนินงานแก้ไขปัญหาของพื้นที่ สนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบผสมผสานระบบการแพทย์สมัยใหม่ในการดูแลสุขภาพของประชาชน เช่น การใช้สมุนไพร การบริโภคอาหารตามธาตุเจ้าเรือน เป็นต้น

9.4 ให้คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) สนับสนุนให้เครือข่าย ได้แก่ รพ.สต. อบต. กศน. อสม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมขับเคลื่อนงานการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ ตามที่เครือข่ายเสนอ และร้องขอ

9.5 สนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนในพื้นที่ และส่งเสริม จัดทำ ทบทวน ปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางอาหารจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2567–2570

10. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

10.1 จัดทำแผนระยะยาวให้การสนับสนุนโครงการของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต กลุ่มผู้สูงอายุ เด็ก และเยาวชน กลุ่มเปราะบาง ให้มีกิจกรรมนำภูมิปัญญาผู้สูงอายุมาถ่ายทอดสู่ลูกหลานในโรงเรียน และในพื้นที่

10.2 สนับสนุนงบประมาณกองทุนต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้จัดทำโครงการสร้างความมั่นคงอาหารในระดับครัวเรือน ยกย่องกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ให้ชุมชนได้จัดทำระบบข้อมูล ทบทวน ปรับปรุง และ ทำกฎ กติกา เพื่อสนับสนุนให้มีการพัฒนาหมู่บ้าน

10.3 สนับสนุนงบประมาณให้กับศูนย์ตอบโต้ภัยพิบัติระดับตำบล ได้ปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือกลุ่ม ประชากรภาวะพึ่งพิง และและจัดทำคู่มือ แผนที่การอพยพทุกครัวเรือนในพื้นที่ประสบภัยพิบัติ

10.4 สนับสนุนงบการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้พัฒนาศักยภาพเกษตรกร เพิ่มการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กระบวนการผลิตอาหารปลอดภัย อาหารอินทรีย์ ตามวิถีคนเมือง

10.5 ขยายผลเรื่อง “นักจัดการตลาด” เชื่อมโยงกับ “แพลตฟอร์ม” โดยใช้ฐานเรียนรู้และกลไก ของกลุ่มเกษตรกรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นกลุ่มหลักในการเป็นกลไกขับเคลื่อน เพิ่มพื้นที่ผลิตและการจัดจำหน่าย กระจายในวงกว้างมากขึ้น

11. ศูนย์ตอบโต้ภัยพิบัติระดับตำบล สร้างจิตอาสาภัยพิบัติรุ่นถัดไป สร้างความตระหนัก จิตสำนึกให้ เด็กและเยาวชน และมีการถ่ายทอดประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง

12. โรงพยาบาลและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นผู้สนับสนุนให้อาสาสมัครสาธารณสุข และแกนนำชุมชนได้ดำเนินงานแก้ไขปัญหาสุขภาพของพื้นที่ สนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายได้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

13. องค์กร หน่วยงานอิสระ และองค์กรพัฒนาเอกชน ให้ความร่วมมือในการจัดการข้อมูล แผนงาน ให้การประสานความร่วมมือกับภาคส่วนอื่นในพื้นที่ในภาคีเครือข่าย เพื่อสร้างรูปธรรมการบูรณาการความมั่นคงทางอาหาร

กรณีศึกษาที่ 1

เกษตรอินทรีย์วิถีคนเมือง: ตำบลมะม่วงสองต้น

กำไล สมรักษ์ ทวี สร้อยสิริสุนทร ลลิตตา เพชรกิจ

“มะม่วงสองต้น เกษตรอินทรีย์วิถีคนเมือง ศูนย์เรียนรู้และแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยที่คนเมืองสามารถใช้พื้นที่อันจำกัดทำเกษตรได้ มีรายได้ แบ่งปัน และเป็นพื้นที่แห่งความสุข เริ่มจากการกลับคืนถิ่นของคนที่เคยทำงานในกรุงเทพมหานคร ทำพื้นที่จำกัดให้ทำเกษตร เริ่มจาก 1 คน เริ่มทำเกษตร แนวใหม่ นำประสบการณ์จากการทำงานและการศึกษาดูงานด้านเกษตร ปลูกผัก ทำปุ๋ย เลี้ยงปลา ในพื้นที่ 3 ไร่ เรียนรู้ใช้ระบบเกษตรอินทรีย์ จาก 1 คน ขยายเครือข่าย 7 เครือข่าย การเกษตรอินทรีย์ ยกระดับแหล่งเรียนรู้ โคกหนองนาโมเดล วิสาหกิจชุมชน ผลิตผลจำหน่ายให้กับกลุ่มคนในเมืองที่นิยมบริโภคอาหารพืชผักปลอดภัย เพิ่มการจำหน่ายในตลาดออนไลน์”

ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมือง 4 กิโลเมตร ประชากร 3,454 คน และ 768 หลังคาเรือน มี 6 หมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านในฉาง หมู่ 2 บ้านนาสำโรง หมู่ 3 บ้านป่ากล้วย หมู่ 4 บ้านสมอชัย หมู่ 5 บ้านสาม ดอน หมู่ 6 บ้านคลองลาว สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเป็นพรุและเป็นดินดอน ภูน้ำท่วมขัง ดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาปี เลี้ยงสัตว์ ทำสวน และรับจ้างทั่วไป ประชาชนในตำบลมะม่วงสองต้น รวมตัวกันทำ “เกษตรอินทรีย์วิถีคนเมือง” โดยมีผู้นำกลุ่มขับเคลื่อนมาจาก 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเกษตรกรอิสระ 2) กลุ่มเกษตรกรและเครือข่ายด้านการเกษตรที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรหน่วยงานภาครัฐ และ 3) กลุ่มเกษตรกรและเครือข่ายด้านการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์จังหวัดนครศรีธรรมราช “เกษตรอินทรีย์วิถีคนเมือง” ใช้กลไกกลุ่มเกษตรกรเครือข่ายหมอดิน ในการเชื่อมประสานเกิดการเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุน เกิดการเรียนรู้จากเครือข่ายหลายระดับ เช่น เครือข่าย SDGs PGS นครศรีธรรมราช เครือข่าย PGS กรมพัฒนาที่ดิน เครือข่าย PGS นครศรีธรรมราช (สมาคมอาหารธรรมชาติยั่งยืนนครศรีธรรมราชและสมาพันธ์เกษตรอินทรีย์ไทย พีจีเอส) เครือข่ายศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านนครศรีธรรมราช เครือข่ายพึ่งตนเพื่อชาติ เครือข่ายเกษตรสีเขียว (สมาคมตนรักษ์ถิ่น) เครือข่ายพึ่งตนเพื่อชาติ เป็นต้น กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายหมอดิน ประสานงานและสร้างการมีส่วนร่วมกับ 4 องค์กรหลัก ได้แก่ 1) ภาควิชาการรัฐ ได้แก่ พัฒนาที่ดิน เกษตรและสหกรณ์ พัฒนาชุมชน 2) ภาควิชาท้องถิ่น ได้แก่ อบต.มะม่วงสองต้น 3) ภาควิชาเครือข่ายชุมชน ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครเกษตรกรประจำหมู่บ้าน (อกม.) ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อสม. อช.ต. เครือข่ายหมอดินอำเภอเมือง เครือข่าย PGS นครศรีธรรมราช เครือข่ายกิจกรรมธรรมชาตินครศรีธรรมราช เครือข่ายศูนย์ปราชญ์นครศรีธรรมราช กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ด้านเกษตรด้านประมงด้านปศุสัตว์เครือข่ายโคกหนองนาโมเดลเครือข่ายผู้นำเกษตรกร และ 4) ภาควิชาประชาสังคม ได้แก่ สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่ายประชาสังคมชุมชนท้องถิ่นภาคใต้ (สพปค.)

กระบวนการขับเคลื่อน

ใช้กระบวนการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนและการผลิตเชิงธุรกิจ การแปรรูปผลผลิตในรูปของกลุ่มวิสาหกิจ และการบริการด้านการตลาดและด้านความรู้ มีเส้นทางการพัฒนา ดังนี้

1. การวิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพกลุ่มเกษตรกร แล้วนำมาทำการฝึกอบรมการพัฒนาทักษะ เช่น การบริหารจัดการ การวางโครงสร้างภายในกลุ่มให้มีการมอบหมายให้มีหน้าที่การทำงานภายในกลุ่มตามความสามารถของสมาชิก สามารถบริหารจัดการกลุ่มให้เกิดการพัฒนาและเกิดความสามัคคีในกลุ่มเกษตรกร การวางแผนการดำเนินงาน สมาชิกกลุ่มมีการประชุมวางแผนการทำงาน และชี้แจงแผนงานที่จะทำให้กับสมาชิกเพื่อเข้าใจร่วมกัน เช่น การวางแผนปลูกข้าวนาปรังและการปรับปรุงระบบน้ำชลประทาน เพื่อเพิ่มผลผลิตให้กับสมาชิกกลุ่ม การใช้ประโยชน์ของพืช 5 รส การใช้ประโยชน์ของปุ๋ยหมักการใช้ประโยชน์ของสมุนไพรใช้เกษตรอินทรีย์และขับไล่แมลง เป็นต้น และการบริหารการตลาด การจัดการความรู้และข้อมูลสามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กันได้ภายในกลุ่ม

2. สร้างกระบวนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของคณะทำงาน ร่วมกับ 4 องค์กรหลักในพื้นที่ตำบลมะม่วงสองต้น การขับเคลื่อนในกระบวนการเกษตรอินทรีย์และพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง โดยนายอำเภอโสภณบุณย์ หน่อดินอาสา เกษตรกรที่สนใจแนวทางอาหารปลอดภัยรูปแบบเกษตรอินทรีย์และแนวทางวิถีพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อปี พ.ศ. 2547 เริ่มเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้จากศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ร่วมกับ อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร และลงมือปฏิบัติด้วยป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง และวิถีพอเพียงบันได 9 ขั้น โดยมีพัฒนาที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเพื่อนภาคีร่วมขับเคลื่อน มีเป้าหมายครัวเรือนมีการปลูกพืชผักปลอดภัยไว้บริโภคในครัวเรือนแบ่งปันผลผลิตและความรู้เพื่อนบ้าน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม/เครือข่าย มีการจัดจำหน่ายเป็นรายได้

3. การวางแผนแปลงพื้นที่ จัดการระบบน้ำด้วยการขุดบ่อน้ำหลักและคูน้ำย่อยการจัดการปรับปรุงพัฒนาดิน การจัดการพันธุกรรมพืชสัตว์ การเชื่อมแกนนำผู้นำกิจกรรมชุมชนกระบวนการรับรองอาหารปลอดภัยอาหารอินทรีย์ การเชื่อมเครือข่ายในพื้นที่และเครือข่ายจังหวัด การถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การลงแขกแชร์แรงงานเรียนรู้ การตลาดหน้าแปลงและตลาดออนไลน์

4. การเชื่อมภาคีเพื่อการเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุนภาคีภาครัฐ พัฒนาที่ดิน เกษตรและสหกรณ์ พัฒนาชุมชน ภาคีท้องถิ่น อบต.มะม่วงสองต้น ภาคีเครือข่ายชุมชน อสม.อช.ต. เครือข่ายหมอดินอำเภอเมือง เครือข่าย PGS นครศรีธรรมราช เครือข่ายกสิกรรมธรรมชาตินครศรีธรรมราช เครือข่ายศูนย์ปราชญ์นครศรีธรรมราช ภาคีประชาสังคม สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่ายประชาสังคมชุมชนท้องถิ่นภาคใต้ (สพปค.)

ผลลัพธ์การขับเคลื่อน

1. เกิดการขยายผลและรวมกลุ่มเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์อำเภอเมือง จำนวน 8 กลุ่ม เครือข่าย ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างความยั่งยืนกันได้อต่อเนื่อง และเพิ่มเครือข่ายออกไปเรื่อย ๆ
2. เกิดการลดละเลิกการใช้สารเคมี ลดมลภาวะในดิน น้ำ อากาศ หันมาใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ
3. เกิดการเข้าถึงของผู้บริโภค ตลาดหน้าแปลง ตลาดออนไลน์
4. เกิดพื้นที่ผลิต แปรรูปและจำหน่ายอาหารปลอดภัย อาหารอินทรีย์ 8 พื้นที่
5. เกิดความสุขของกลุ่มวัยที่มาทำงานกับผู้สูงอายุ ในกระบวนการจัดการอาหารปลอดภัยทั้งผลิต แปรรูปการตลาด และถ่ายทอดความรู้
6. เกิดการนำสู่รูปธรรมครัวเรือน อสม.ในการผลิตและบริโภคอาหารที่ปลอดภัยของคน ทุกช่วงวัยใน ครัวเรือน
7. เกิดศูนย์เรียนรู้ ชุดความรู้ และกระบวนการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 8 ศูนย์
8. เกิดการเชื่อมภาคีเชื่อมกิจกรรมด้านความมั่นคงทางอาหาร ภาคี อสม.กับครัวเรือนสุขภาพ ภาคี พช. กับโคกหนองนา ภาคีเครือข่ายกับการถ่ายทอดความรู้ในทุกระดับ (ชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด)
9. เกิดกระบวนการตรวจสอบ กรอบเกณฑ์ และสัญลักษณ์ กระบวนการผลิตอาหารปลอดภัย อาหารอินทรีย์ของเครือข่ายในชุมชนร่วมกับหน่วยงาน

ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อน

มีผู้นำ แกนนำ คนเก่ง คนสำคัญ ที่มีศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้ ทั้งเรื่องการผลิตอาหารปลอดภัย อาหารอินทรีย์ โดยนำความรู้ในตัวคนเก่ง มานำเข้ากระบวนการผลิตเกษตรอินทรีย์ ช่วยให้มีต้นทุนต่ำ ประกอบกับมีเครือข่ายที่เป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านกระบวนการจัดการอาหารปลอดภัย อาหารอินทรีย์ช่วยหนุนเสริมให้มีการเรียนรู้กันต่อเนื่อง รวมไปถึงได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐใน กระบวนการตรวจสอบ กรอบเกณฑ์ และสัญลักษณ์ กระบวนการผลิตอาหารปลอดภัย อาหารอินทรีย์

ข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ

1. ให้ภาครัฐ ได้แก่ เกษตรจังหวัด พาณิชจังหวัด สนับสนุนให้มีการจัดการความรู้และขยายผลเรื่อง “เกษตรอินทรีย์วิถีคนเมือง” ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ฐานเรียนรู้และกลไกของกลุ่มเกษตรกรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นกลุ่มหลักในการเป็นกลไกขับเคลื่อน เพิ่มพื้นที่ผลิตและการจัดจำหน่ายกระจายในวงกว้างมากขึ้น
2. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ร่วมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรโดยให้เพิ่มเรื่องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการผลิตอาหารปลอดภัย อาหารอินทรีย์ ตามวิถคนเมือง
3. คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช นำเรื่อง “เกษตรอินทรีย์วิถีคนเมือง” ส่งเสริมสนับสนุน จัดทำ ทบทวน ปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางอาหารจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2567 - 2570

กรณีศึกษาที่ 2

ท่าศาลา “อ่าวทองคำชุมชนทรัพย์ท่าศาลา”

กำไล สมรักษ์ จิราพร วัฒนศรีสิน วันพระ สืบสกุลจินดา วณิชญา ฉันทสาราญ

อ่าวทองคำ หรืออ่าวท่าศาลา ตั้งอยู่ที่ ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช คำว่า อ่าวทองคำ เป็นคำเปรียบเทียบการเป็นแหล่งทองคำใต้ทะเล ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งจับสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูง เป็นแหล่งผลิตอาหารให้แก่คนทั้งประเทศ จึงเปรียบอ่าวทองคำนี้ว่า เป็นเหมือน แหล่งทองคำใต้ทะเล ซึ่งประกอบด้วยทุนและศักยภาพ ได้แก่ 1) **ทุนมนุษย์** มีคนเก่งเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ (Active Citizen) มีทักษะ สะสมมาความรู้ความชำนาญ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญความคิดสร้างสรรค์ และมีความสัมพันธ์ภาพส่วนบุคคลในสังคม ได้รับการยอมรับในพื้นที่ ที่จะทำให้บุคคลนั้นสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ตนเององค์กร และสังคมได้ เช่น กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มวิสาหกิจบนพื้นทราย กลุ่มท่องเที่ยว บ้านแหลมโฮมสเตย์ กลุ่มเยาวชนยุวทัศน์ เป็นต้น 2) **ทุนทางสังคมและภูมิปัญญาของชุมชนพหุวัฒนธรรม** มีทั้งพุทธและมุสลิม และมีคนทุกช่วงวัย ที่อยู่ร่วมกัน ทำกิจกรรม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำภูมิปัญญามาใช้ อย่างเหมาะสมบนฐานบริบทชุมชน เช่น ธนาคารปูม้า โรงเรียนประมงพื้นบ้าน ศูนย์เรียนรู้ประมงพื้นบ้าน อาหารพื้นถิ่น เกษตรบนพื้นทราย มหาวิทยาลัยชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น 3) **ทุนทรัพยากรธรรมชาติ** อ่าวที่อุดมสมบูรณ์ แหล่งจับสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูง เป็นแหล่งผลิตอาหาร ป่าชายเลนบริเวณดินเลนงอกใหม่สมบูรณ์ เป็นแหล่งหากินของนกน้ำนานาชนิด เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของทุกภาคส่วนในพื้นที่ร่วมกันปลูกฟื้นฟู ป่าชายเลนจนเกิดเป็นผืนป่าชายเลนขนาดใหญ่ มีความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายของระบบนิเวศชายฝั่งทะเล เหมาะแก่การพัฒนาเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง การทำกิจกรรมด้านการฟื้นฟู และอนุรักษ์ ตลอดจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของจังหวัด และมีความโดดเด่น

กระบวนการขับเคลื่อนงานที่โดดเด่นโดยใช้คนทุกกลุ่มวัย เพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน โดยมีกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านในถุ้ง 200 คน ทำการฟื้นฟูท้องทะเล โดยใช้กติกาชุมชน ร่วมจัดการสิ่งแวดล้อม นำใช้ทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ มาจัดกระบวนการเรียนรู้ เกิดผลให้ทุกกลุ่มวัยอยู่ได้อย่างมีความสุข ตามวิถีพหุวัฒนธรรม พุทธมุสลิม มีพื้นที่กรณีศึกษา 4 พื้นที่ ดังนี้

พื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 ชื่อ “ธนาคารปูม้า”

มีการฝาก และถอน เหมือนธนาคาร (การฝาก คือชาวประมงบริจาคปูไข่ในอกระดองที่หาได้ให้กับธนาคาร การถอน คือการปล่อยปูที่ผ่านเกณฑ์คืนสู่ธรรมชาติ) ได้มีการปรับวิถีคิดของคนในชุมชน ไม่กินและไม่จับปูแม่หุ้ม (ปูไข่ในอกระดอง) หรือหากจับติดขึ้นมาก็จะนำปูตัวนั้นมามอบให้กับทางธนาคาร เพื่อเลี้ยง อนุบาลลูกปูแล้วปล่อยกลับสู่ทะเล

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ 1) ปูม้าเพิ่มขึ้น เริ่มทำได้แม่ปูม้าปีละ 10-20 ตัว ต่อจากนั้นก็เพิ่มขึ้นเป็น 600 ตัว 2) ได้รับบริจาคแม่ปูม้าจากสมาชิกมากถึง 1,600 ตัว แม่ปูเหล่านี้ก็จะนำไปขาย นำเงินไปบริจาคให้กับมัสยิด และเป็นทุนการศึกษาของลูกหลานในชุมชน 3) บ้านปลาเป็นแหล่งเรียนรู้พื้นที่อนุรักษ์และอนุบาลลูกปลา เป็น

โรงเรียนประมงพื้นบ้าน มุ่งสอนให้เด็ก ๆ เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของบรรพบุรุษ ทั้งวิธีการหาปลา การดำน้ำฟังเสียงปลา หรือที่เรียกว่า “คูหล่า” การดูท้องฟ้า และคลื่นลมทะเล และความปลอดภัยในทะเล 4) เกิดกลุ่มจิตอาสา “อาสาสมัครปูม้า” สร้างศูนย์การเรียนรู้ประมงพื้นบ้านและการท่องเที่ยวชุมชน พื้นที่เรียนรู้ ศึกษาดูงานของนักเรียนและผู้สนใจ 5) เกิดกองทุนประมงพื้นบ้าน ช่วยสมาชิกที่เดือดร้อนได้กู้เงินโดยไม่มีดอกเบี้ย (ไม่เก็บดอกเบี้ยตามหลักศาสนา) สมาชิกไม่ต้องไปหยิบยืมจากเงินกู้นอกระบบ และสมาชิกสามารถหยิบยืมอุปกรณ์ประมงไปทำมาหากินเมื่ออุปกรณ์ส่วนตัวชำรุด 6) เพิ่มเศรษฐกิจชุมชน ชุมชนจำหน่ายอาหารทะเลสดให้ร้านอาหารครัวลุยเล เช่น ปูม้าตัวโต หมึกสดย่าง แกงส้มปลาจระเม็ด ปลาอินทรีเค็มทอด เหล่านี้ล้วนเป็นดอกผลที่มาจากธนาคารปูม้า และบ้านปลาของชุมชน 7) วัยเด็กและเยาวชน มีแหล่งเรียนรู้ เข้าใจ และช่วยเหลือชุมชนได้ วัยทำงานและผู้สูงวัย มีงานทำและรายได้เพิ่มขึ้น เพิ่มคุณภาพชีวิต

พื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 ชื่อ “บ้านแหลมโสมสตัย”

ชุมชนมุสลิมเล็ก ๆ มีป่าชายเลนเขียวชอุ่มที่ขึ้นเบียดกันแน่นเป็นแนวยาวสุดลูกหูลูกตา พื้นที่ทะเลเป็นโคลนบริสุทธิ์อุดมด้วยแร่ธาตุ มีอาหารทะเลทั่วไป ที่จับได้เต็มอวนทุกวัน แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่คนในชุมชนเข้ามาบริหารจัดการเอง เพิ่มและเสริมรายได้ให้คนในชุมชนทุกครัวเรือนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เกิดการกลุ่มของคนทุกวัยมาร่วมเรียนรู้ 1) สร้างงานและเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน ทั้ง เด็ก เยาวชน แรงงาน และผู้สูงอายุ สร้างชื่อเสียงและคุณค่าจากอาหารจากภูมิปัญญาพื้นบ้าน สร้างสรรค์อาหารท้องถิ่น จากผู้รู้จริง (ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ) อาหารมีรสชาติดีทำจากวัตถุดิบในอ่าวท่าศาลา คุณภาพชีวิตดีขึ้น มีความสุขในครอบครัวแบบพอเพียง มีรายได้หน้าบ้าน มีอาหารที่ปลอดภัย 2) เพิ่มเศรษฐกิจชุมชนจากกลุ่มภูมิปัญญา และแหล่งธรรมชาติที่หลากหลายในชุมชน เช่นกลุ่มทอหางอนบ้านบางตง บ้านดินปั้นหม้อ (แหล่งผลิตหม้อดินเผาในชุมชนที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวท่าศาลา นักท่องเที่ยวสามารถทดลองปั้นหม้อได้ด้วยตนเอง เรียนรู้ทักษะวิธีการและกระบวนการผลิต) สปาโคลนบ้านแหลม (แหล่งโคลนธรรมชาตินักท่องเที่ยวสามารถเล่นน้ำโปะโคลน หรือนำโคลนมาพอกตัว ซึ่งโคลนธรรมชาติแหล่งนี้มีคุณสมบัติที่ดีต่อผิวไม่แพ้โคลนสปาจากต่างประเทศ) และ 3) เกิดนวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นห่วงแหนรักบ้านเกิด

พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 ชื่อ “วิสาหกิจบนดินทราย”

การรวมตัวกันในลักษณะชุมชนเล็ก ๆ ประมาณ 15 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ในหมู่ 15 บ้านบางตงรายได้ มีผู้สูงอายุคลังปัญญาสอนเด็กและเยาวชนเรียนรู้เป็นผู้ช่วยในระดับครัวเรือน ที่มาจากการเกื้อกูลกันระหว่างเจ้าของพื้นที่สวนมะพร้าวและวิสาหกิจในพื้นที่ รวมกลุ่มเรียนรู้การปรับพื้นที่ดินทรายใกล้บ้านและในสวนมะพร้าว ที่ไม่สามารถปลูกพืชได้ เรียนรู้การปรับสภาพดินโดยใช้วัสดุเหลือใช้ในพื้นที่ (กากมะพร้าว ใบมะพร้าว ปุ๋ยอินทรีย์) ให้สามารถปลูกผักสวนครัว (แตงกวา ถั่วฝักยาว แตงโม มะเขือ มะระ)

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เกิดผลให้ทุกกลุ่มวัยในชุมชนได้มีกิจกรรมร่วมกัน ชุมชนร่วมจัดการสิ่งแวดล้อม ส่งผลดีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เพิ่มรายได้ให้ครอบครัว และเกิดความสุขในครัวเรือน

พื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 ชื่อ “เครือข่ายยุวทัศน์”

กลุ่มเยาวชน “จิตอาสา” รวมกลุ่มกับเครือข่ายยุวทัศน์ประเทศไทย พัฒนาศักยภาพแกนนำเด็กและเยาวชน ร่วมเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานในโครงการ ซึ่งได้ขอสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งทุน เช่น เครือข่ายยุวทัศน์ประเทศไทย สสส สปสช มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ องค์กรแพททูแอลท์ เป็นต้น จัดโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้เป็น “เยาวชนเชิงบวก” ร่วมดำเนินงานกับสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มานานมากกว่า 10 ปี นำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลสุขภาพครอบครัว และชุมชน ด้านการพัฒนาสุขภาพจิต นำไปเรียนรู้ต่อยอดกับทุกกลุ่มวัย ทั้งในโรงเรียนและในชุมชน ได้แก่ สืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้าน ชื่อว่า “ปั้นตงสร้างสุข” ให้คนทุกวัยสืบสานภูมิปัญญาการเล่นพื้นบ้าน จัดกิจกรรม “ภาษารัก” ให้ลูกหลานได้บอกรักและดูแลคนในครอบครัวและชุมชน กิจกรรม “สื่อสารเชิงบวกถ่วงยาอนามัย” ในสถานศึกษา 53 แห่ง โครงการ “วัยใสหัวใจว่าวุ่น” ให้กับเยาวชนในโรงเรียน 11 โรงเรียน และโครงการรณรงค์การลด ละ เลิก บุหรี่ไฟฟ้า เป็นต้น

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น กับเด็กและเยาวชน รวมไปถึงครอบครัว ได้แก่ 1) เกิดกลุ่มเยาวชนเชิงบวก กิจกรรมช่วยปรับทัศนคติให้เยาวชนแนวร่วมเครือข่ายยุวทัศน์มีทัศนเชิงบวก เป็นผู้ให้แบ่งปันความสุขให้กับน้อง ๆ เยาวชนได้ ได้พัฒนาเยาวชนไปพร้อม ๆ กับตัวเอง 2) มีเยาวชนเป็นเพื่อนที่ปรึกษาเพื่อนได้ดี มีการรับฟัง เข้าใจ และเรียนรู้ 3) เยาวชนมีศักยภาพเป็นผู้นำเยาวชนที่ดี มีทักษะการคิดวิเคราะห์ กล้าคิด กล้าวิเคราะห์ และกล้าที่จะแสดงถึงศักยภาพที่มีในตัวเองในเชิงสร้างสรรค์ และ 4) เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดี ทำงานเป็นทีม รู้สิทธิ และบทบาทหน้าที่ของตนเอง

ข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ

1. ให้ประมงจังหวัดสร้างฝายชะลอคลื่น เพื่อเป็นแหล่งอนุบาลตามธรรมชาติ รวมไปถึงให้ผลักดันการปรับปรุงกฎหมายประมงอย่างมีส่วนร่วม ให้เป็นกติการ่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
2. ให้ห้องปฏิบัติการส่วนตำบล ทำหน้าที่สถานะโซ่ข้อกลางประสานงานระหว่างชุมชนกับส่วนกลาง เพื่อให้เกิดการออกกฎหมายอย่างมีส่วนร่วมเพื่อเข้าใจฐานชุมชน
3. ให้ห้องปฏิบัติการส่วนตำบล จัดทำฐานข้อมูลพื้นที่เกษตรร่วมใช้สอย ประสานเพื่อการใช้สอยพื้นที่ร่วมกัน และจัดสร้างพื้นที่ปลอดภัย พื้นที่สร้างสรรค์ในชุมชนเพื่อคนทุกวัย
4. ให้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดทำฐานภูมิปัญญาทางการเกษตร ประมง เพื่อเกิดการจัดการความรู้ และปรับเป็นหลักสูตรท้องถิ่น
5. ให้ พมจ. จัดให้มีหน่วยที่ปรึกษาเยาวชน ในระดับจังหวัด และกระจายลงสู่ชุมชน โดยมีนักจิตวิทยาที่มีความเชี่ยวชาญ หรือผู้ที่ผ่านการอบรมอยู่ประจำหน่วย
6. ให้ พมจ. จัดให้มีกลไกการคุ้มครองเด็กทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล โดยการดูแลจากบ้านพักเด็ก เยาวชนและครอบครัว
7. ให้ พมจ. จัดตั้งพี่เลี้ยงชุมชน หรือคุณแม่อาสาให้เกิดขึ้นในระดับจังหวัด ตำบล โดยผ่านการอบรม และคัดสรรบุคลากรอย่างมีคุณภาพ

กรณีศึกษาที่ 3

พขอ.นาบอนสร้างสุขภาวะยั่งยืน: นาบอน นอนบาย อุ่นใจ มีสุข

กำไล สมรักษ์ อานนท์ มีศรี กันตพงศ์ คงหอม มะฮ์ดีย์ จำปีพันธุ์

“พขอ.นาบอน นำพหุวัฒนธรรมนำเรื่องราวบรรพบุรุษ เพิ่มคุณภาพชีวิตประชาชน ด้วยกลไกจัดการทรัพยากร นำคนทุกกลุ่มวัยร่วมสร้างเมืองใจดี ใช้การรวมพลคนออกกำลังกายเชื่อมโยงภูมิปัญญาบูรณาการโรงเรียนสุขภาวะ ฟื้นความภูมิใจผู้สูงวัยถ่ายทอดความรู้สู่ลูกหลาน กำหนดทิศทางจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง นำทีมโดยนายอำเภอวิระพรรณ สุชะวัลลิ พาทีมทำ นำวิเคราะห์ทิศทางพัฒนาอำเภอ จัดทำแผนงาน มอบหมายให้ทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมติดตามงานทุกเดือน นำมาพัฒนาต่อเนื่องอย่างยั่งยืน”

อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีคนไทยเชื้อสายจีนมาตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก แบ่งการปกครองย่อยเป็น 3 ตำบล 34 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลนาบอน ตำบลแก้วแสน ตำบลทุ่งสง มีจำนวนประชากรทั้งหมด 24,044 คน มีครัวเรือน 5,641 ครัวเรือน (รายงานข้อมูลอำเภอนาบอน, 2564) สภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูงหรือลาดเชิงเขาสูงเหมาะกับการทำสวนยาง สวนปาล์ม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวนยางพาราสวนปาล์ม สวนผลไม้ รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมยางพารา

อำเภอนาบอนพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ด้วยกลไกคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พขอ.) ปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน เกิดการบูรณาการเป้าหมายทิศทางและยุทธศาสตร์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างเป็นองค์รวม เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยมีพื้นที่เป็นฐานและประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีความเป็นเจ้าของและภาวะการนำร่วมกัน โดยบูรณาการและประสานความร่วมมือในการนำไปสู่การสร้างเสริมให้บุคคล ครอบครัว และชุมชน มีสุขภาวะทางกาย จิต และสังคมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและเกิดความยั่งยืน

คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอนาบอน ปลัดอำเภอนาบอนทุกคน ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรนาบอน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนาบอนสาธารณสุขอำเภอนาบอน ปศุสัตว์อำเภอนาบอน เกษตรอำเภอนาบอน พัฒนาการอำเภอนาบอน สัสดีอำเภอนาบอน ท้องถิ่นอำเภอนาบอน ประมงอำเภอนาบอน สรรพากรพื้นที่สาขานาบอน หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดนครศรีธรรมราช สาขาทุ่งใหญ่ ผู้อำนวยการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนาบอน ผู้อำนวยการโรงเรียนนาบอน หัวหน้าอุทยานน้ำตกคลองจิ่ง หัวหน้าหมวดทางหลวงนาบอน แขวงทางหลวงนครศรีธรรมราชที่ 2 (ทุ่งสง) หัวหน้าหมวดทางหลวงข้างกลาง แขวงทางหลวงนครศรีธรรมราชที่ 2 (ทุ่งสง) หัวหน้าหมวดทางหลวงชนบทนาบอน ผู้อำนวยการการยางแห่งประเทศไทย สาขานาบอน ผู้จัดการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอนาบอน หัวหน้าที่ทำการไปรษณีย์ไทยนาบอน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขานาบอน ประธานชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนาบอน (ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการ กบอ.) เจ้าหน้าที่พลศึกษาประจำอำเภอนาบอน ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 11 เสมานาบอน ทั้งนี้ได้ร่วมขับเคลื่อนงานนโยบายและทิศทางพัฒนาอำเภอ สนับสนุนและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานให้การดำเนินงานเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับ

อำเภอ (พขอ.) ให้เป็นไปตามนโยบายและทิศทางที่กำหนด รวมไปถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการนโยบายพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอมอบหมาย

กระบวนการขับเคลื่อน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอนาบอน เป็นการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างสุขภาวะเพิ่มความมั่นคงทางมนุษย์เกิดเมืองใจดี “นาบอน นอนบาย อุ่นใจ มีสุข” โดยนำคำขวัญประจำอำเภอเป็นแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์งานพัฒนาคุณภาพชีวิต มีเส้นทางการพัฒนา ดังนี้

1. **สร้างการมีส่วนร่วมให้ภาคีเครือข่ายในอำเภอทุกภาคส่วนได้มีบทบาทในการร่วมบริหารจัดการ** และนำใช้นโยบายและทิศทางพัฒนาอำเภอไปสู่การปฏิบัติ สนับสนุนและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานให้การดำเนินงานเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและทิศทางที่กำหนด

2. **พัฒนากลไกพหุวัฒนธรรมเพิ่มคุณภาพชีวิต** จัดกิจกรรมออกกำลังกายบูรณาการความร่วมมือสร้างความรักสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจเพื่อช่วยกันเพิ่มคุณภาพชีวิตประชาชนในอำเภอโดยชุมชนและภาคีเครือข่ายภายในและภายนอก โดยนำพหุวัฒนธรรมสามศาสนา (ไทยพุทธ อิสลาม คริสต์) รวมไปถึงเรื่องราวบรรพบุรุษ มาจัดการทรัพยากร นำคนทุกกลุ่มวัยร่วมสร้างเมืองใจดี ใช้การรวมพลคนออกกำลังกายเชื่อมโยงภูมิปัญญาบูรณาการโรงเรียนสุขภาวะ ฟื้นความภูมิใจผู้สูงวัยถ่ายทอดความรู้สู่ลูกหลาน กำหนดทิศทางจากผู้นำการเปลี่ยนแปลง นำทีมโดยนายอำเภอวิระพรรณ สุชะวลี พาทีมทำ นำวิเคราะห์ทิศทางพัฒนาอำเภอ จัดทำแผนงาน มอบหมายให้ทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมติดตามงานทุกเดือน นำมาพัฒนาต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

3. **รวมพลคนสมัยเก่าจัดวัฒนธรรมสมัยก่อน กำหนดทิศทาง จัดทำแผนชุมชน** ใช้โรงเรียนผู้สูงอายุ ส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรมสมัยก่อน ได้แก่ การแสดงเปิดงานปิดกริดอำเภอนาบอน ชื่อชุด "รำลึกเก่าแก่ นาบอนบ้านเรา" ซึ่งใช้นักแสดงที่เป็นชาวนาบอน 170 คน สำหรับการแสดงเป็นการร้อยเรียงเรื่องราวเล่าความเป็นมานาบอน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นำเสนอภาพของความอุดมสมบูรณ์ ความเจริญรุ่งเรือง ความสุขสนุกสนาน และการอนุรักษ์วัฒนธรรม โครงการตักบาตรวันอาทิตย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา 2)

4. **กลุ่มขับเคลื่อนเพิ่มเศรษฐกิจชุมชนยั่งยืน** ได้แก่ 1) **วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ฝั้งโพรงไทย** จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อ พ.ศ.2561 สมาชิกในชุมชน จำนวน 31 คน เกิดการพึ่งพาตนเอง สร้างรายได้จากการเลี้ยงฝั้งโพรงไทยและชันโรง สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมทั้งการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากน้ำฝั้ง ชันโรงสปู โลชั่นลิปสติก 2) **BCG กลุ่มยางพาราคลองโอม** คณะกรรมการกลุ่มหมอนยางพาราบ้านคลองโอม ณ. ที่ทำการกลุ่มหมอนยางพาราบ้านคลองโอม หมู่ ที่ 8 ตำบลทุ่งสง อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช

5. **โรงเรียนสุขภาวะ พัฒนาเยาวชน** โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นักเรียน คณะครู ในโรงเรียน ทำการออมเงินเพื่อการศึกษา เพื่อเกิดฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ยุวเกษตรกร โรงเรียนชุมชนบ้านสี่แยก จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2564 สมาชิกยุวเกษตรกร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ได้รับความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร ทั้งด้านเกษตรประมง ปศุสัตว์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับครอบครัวและท้องถิ่น

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. เกิดนวัตกรรมลดโลกร้อน “กระถางลดโลกร้อนจากยางพารา” เชื่อมโยงกับบริบทชุมชนที่มีสวนยางพารามากที่สุดของพื้นที่ โดยมีกำนัน ผู้ใหญ่ ร่วมกับภาครัฐ ประชาสังคม เอกชน ชุมชน ประชาชน ในอำเภอนาบอน นำทำกิจกรรมการใช้พลังงานทดแทนภายใต้กลไกพลังงานเพื่อชุมชน เพื่อสร้างสุขภาวะทุกมิติอย่างยั่งยืน
2. เกิดยูนิเวอร์ซิตี โรงเรียนสุขภาวะสู่ความยั่งยืน
3. เกิดฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านสี่แยก เรียนรู้เทคโนโลยีการเกษตรสอดคล้องกับครอบครัวและท้องถิ่น
4. หน่วยบริการสาธารณสุขได้รับรางวัล พื้นที่นำร่องห่างไกล NCD
5. เกิด 3 กลุ่มวัย (วัยรุ่น วัยทำงาน ผู้สูงอายุ) ขับเคลื่อนเรื่องของสุขภาวะแก้ไขปัญหาปากท้อง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
6. โรงงานในอำเภอนาบอนลดการใช้สารเคมีได้ จำนวน 19 แห่ง
7. เกิดบทเรียนเชิงยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาวะแก้ไขปัญหาปากท้อง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
8. ประชาชนในอำเภอนาบอนรายได้เพิ่มขึ้น จากการทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้

ข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ

1. เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้โรงเรียนขยายโอกาสจัดทำหลักสูตร “อาหารจีนดั้งเดิม” และลงมือฝึกปฏิบัติ โดยใช้ปราชญ์ที่มีภูมิปัญญาในชุมชน
2. เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) จัดทำแผนการเรียนรู้การเกษตรและศูนย์เรียนรู้ทฤษฎีใหม่ครบวงจรจากค่ายทหารในสังกัดกองทัพภาค 4
3. เสนอต่อศูนย์จิตอาสาหน่วยการจิตอาสาพระราชทาน ภาค 4 ให้มีการบริหารจัดการน้ำในชุมชนแบบการมีส่วนร่วมด้วยการจัดทำฝายมีชีวิตอย่างยั่งยืน
4. เสนอต่อคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดนครศรีธรรมราช
 - 4.1 ให้ประสานงานกับภาคีเครือข่ายองค์กรชุมชน เช่น สภาองค์กรชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายอื่น ๆ ที่จดทะเบียนและยังไม่จดทะเบียน เข้าถึงแหล่งงบประมาณในการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อแก้ปัญหาด้านอาชีพ
 - 4.2 ให้นำยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแผนยุทธศาสตร์จังหวัดนครศรีธรรมราช
5. เสนอต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้ร่วมกับ สสส และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จัดตั้งกองทุนสุขภาพระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพ และให้การช่วยเหลือประชาชนทุกกลุ่ม

กรณีศึกษาที่ 4

นาฝืนสุดท้ายของนครศรี: ตำบลเขาพังไกร

กำไล สมรัักษ์ ณรงค์ คงมาก ธิดารัตน์ ศรีรัตน์

ตำบลเขาพังไกร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ระยะห่างจากอำเภอหัวไทรประมาณ 9 กิโลเมตร ตำบลเขาพังไกร มีหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน ประชากร 6,562 คน ครัวเรือน 2,380 ครัวเรือน สภาพพื้นที่เป็นที่นาและมีภูเขาอยู่บริเวณตอนกลางของพื้นที่ ชื่อภูเขาพังไกร มีคลองชะอวด-แพรกเมือง (โครงการพระราชดำริ) เป็นแม่น้ำสายหลัก เส้นทางน้ำจากเทือกเขาหลวงจังหวัดนครศรีธรรมราช สภาพของดินส่วนใหญ่เหมาะแก่การเพาะปลูกทำไร่นาสวนผสม ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพการปลูกข้าว การประมง การเพาะเลี้ยงกุ้ง และปศุสัตว์ เป็นต้น ผู้ทำนาในพื้นที่ประสบปัญหาการเกษตร เช่น ผลกระทบจากนโยบายการรับจำนำข้าว เกิดการยกเลิกทำให้ราคาข้าวตกต่ำ ถูกโรงสีข้าวกดราคา ปัญหาห่วงโซ่อุปทาน การผลิต การแปรรูป การตลาด ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรตกต่ำอยู่ในสภาวะหนี้สิน

กระบวนการขับเคลื่อน

การรวมตัวของคณะทำงานในพื้นที่ 4 ภาคส่วน ประกอบด้วย 1) **ภาคีท้องถิ่น** ได้แก่ อบต.เขาพังไกร เป็น”แกนกลาง”ในการเชื่อมประสานและบริหารจัดการทรัพยากรมาใช้พัฒนาพื้นที่ทั้งทรัพยากรในและนอกพื้นที่ 2) **ภาคีท้องถิ่น** ได้แก่ กำนัน ผู้นำชุมชน มีการประชุมวางแผนการทำงาน และชี้แจงแผนงานที่จะทำให้กับสมาชิกเพื่อเข้าใจร่วมกันเช่น การวางแผนปลูกข้าวนาปรังและการปรับปรุงระบบน้ำชลประทาน เพื่อเพิ่มผลผลิตให้กับสมาชิกกลุ่ม 3) **ภาคีภาครัฐ** ได้แก่ กรมชลประทาน ร่วมวางแผนสูบน้ำจากคลองพระราชดำริ หัวไทร-แพรกเมือง มาใช้ในพื้นที่ตำบลเขาพังไกรเต็มพื้นที่ สภาเกษตรกรแห่งชาติ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) มาร่วมสนับสนุน นำร่องโดยวิสาหกิจชุมชนเกษตรบ้านไร่ จัดการระบบข้อมูลเพื่อรองรับการตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ธกส.สนับสนุนทุนการส่งออกแพะ และ 4) **ภาคีประชาสังคม** ได้แก่ เขาพังไกรฟาร์ม” เป็นต้นแบบของ”เกษตรกรเกื้อกูล” ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์ทรัพยากรและกิจกรรมในแปลงเอื้อต่อการพัฒนาครอบครัว วิสาหกิจชุมชน และชุมชน กลุ่มโรงเรียนชาวนา กลุ่มผู้ใช้น้ำ ภาคีการพัฒนาการจัดการน้ำ และวิสาหกิจชุมชนแพะแปลงใหญ่

วิธีการขับเคลื่อนในกระบวนการจากการรวมตัวของคณะทำงานในพื้นที่ 4 ภาคส่วน ดังนี้

1) **การออกแบบระบบการพัฒนาเชิงบูรณาการข้ามศาสตร์** เป็นกลไกความร่วมมือของเกษตรกร ภาคประชาคมในพื้นที่ตำบลเขาพังไกร ร่วมกับบริษัทวิสาหกิจเพื่อสังคมเกษตรกรลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด (บ. SE ปากพนัง) และภาคีพัฒนาจากภาครัฐ ร่วมกันปฏิบัติการในช่วงเวลาประมาณ 1 ปี (สิงหาคม 2565 – มิถุนายน 2566) นำแนวคิดมาประยุกต์ใช้พัฒนาและยกระดับความรู้ให้เกษตรกรผู้ทำนา มุ่งส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้ทำนาได้เรียนรู้กระบวนการทำนา ความรู้เรื่องเครื่องจักรขนาดเล็ก ความรู้เรื่องการทำบัญชี ความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยเพื่อใช้ในการเกษตร ความรู้เรื่องการผลิตผลผลิตทางการเกษตร ความรู้เรื่องการตลาด และการผลิตที่สร้างรายได้

2) **สร้างกลไกคณะทำงานอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่** 4 ภาคส่วน ประกอบด้วย ท้องที่ ท้องถิ่น หน่วยงานรัฐในพื้นที่ และภาคประชาชน ดำเนินวางแผนการทำงาน และชี้แจงแผนงานที่จะทำให้กับสมาชิกเพื่อเข้าใจร่วมกันเช่น การวางแผนปลูกข้าวนาปรังและการปรับปรุงระบบน้ำชลประทานเพื่อเพิ่มผลผลิต และมีหน่วยงานเพิ่มการสนับสนุนกลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชน 16 กลุ่ม แปลงนา 1,000 ไร่ กลุ่มโรงเรียนชาวนา กลุ่มผู้ใช้น้ำ และภาคีการพัฒนาการจัดการน้ำ ผลักดันจัดทำบัญชี รายรับรายจ่าย กระตุ้นและชี้นำสมาชิกให้มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การประสานรับการสนับสนุนจากกรมการข้าว กรมพัฒนาการเกษตร ให้กลุ่มได้รับการสนับสนุนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และงบประมาณ

3) **บริหารจัดการระบบข้อมูล** นักจัดการตลาดตำบล เพื่อรองรับการตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ด้วยความร่วมมือกับ บ. แพลตฟอร์ม www.konnthai.com และ www.ตลาดนัดองค์กรชุมชน.com เปิดโอกาสให้กับธุรกิจขนาดเล็กและกลุ่มเกษตรกรที่ต้องการทำการตลาดและเพิ่มอัตราการขายผลผลิตให้กับธุรกิจเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น

4) **กิจกรรม กิน เปลี่ยน เมือง กับ ตลาดสีเขียว “เชื่อมเมืองชนบท”** การสร้างการมีส่วนร่วม ได้แก่ร่วมคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหา ร่วมวางแผน เช่น การประสานกับพ่อค้า การติดต่อขอรับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวและปุ๋ย การรวมกลุ่มติดต่อรถไถนา รถเกี่ยวข้าว เป็นต้น เพื่อให้ได้ราคาที่เป็นธรรมมากขึ้น

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ 1) **เกิดศูนย์เรียนรู้เกษตรกรเกื้อกูล “เขาพังไกรโมเดล”** เป็นแหล่งเรียนรู้พัฒนาภาคเกษตรกรรมแบบบูรณาการข้ามศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาของเกษตรกรอย่างเบ็ดเสร็จและยั่งยืน กระบวนการถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของศูนย์เรียนรู้เกษตรกรเกื้อกูล 2) **กลุ่มโรงเรียนชาวนาถ่ายทอดความรู้** เชื่อมภาคีเชื่อมกิจกรรมด้านความมั่นคงทางอาหาร กลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนจำนวน 16 กลุ่ม มีกลุ่มโรงเรียนชาวนา กลุ่มผู้ใช้น้ำ และภาคีการพัฒนาการจัดการน้ำ เพื่อถ่ายทอดความรู้ในชุมชน ตำบล อำเภอ และจังหวัด 3) **จัดทำแผนแม่บทและจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของชุมชน** ส่งเสริมเกษตรกรเกื้อกูลระดับตำบลในการบริหารจัดการ นำข้อมูลประกอบข้อเสนอโครงการระดับจังหวัด และสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในตำบล บริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายของฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อ โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน นำไปสู่การสร้างระบบนิเวศเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นแบบเกื้อกูล 4) **มีการเข้าถึงของผู้บริโภคมากขึ้น** จากการสร้างตลาดและช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม 5) **เกิดการบริหารจัดการระบบข้อมูลและนักจัดการตลาดตำบล** เพื่อรองรับการตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล 6) **จัดตั้งกองทุนพัฒนาอาชีพและนักจัดการตลาดตำบล** เพื่อสนับสนุนคนขับเคลื่อนรุ่นใหม่สานต่อจากคนรุ่นปัจจุบัน

ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อน มีผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น แกนนำชุมชน และคนสำคัญที่มีศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้ และการบริหารจัดการภาคเกษตรกรรมของพื้นที่ตำบลเขาพังไกร ด้วยการออกแบบการทำงานแบบความร่วมมือ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ทรัพยากร องค์กร ทุนงบประมาณ ในพื้นที่และนอกพื้นที่ และนำใช้กระบวนการจัดการข้อมูลและการใช้ดิจิทัลเทคโนโลยี รองรับการจัดการตลาด สร้างแปลงเกษตรตัวอย่าง ขยายผลสู่กลุ่มและชุมชน

ข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ

1. ให้คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด จัดทำแผนแม่บทจังหวัด บูรณาการข้ามศาสตร์โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน” สร้างองค์ความรู้การพัฒนาภาคเกษตรกรรมใหม่“เกษตรเกลือ” นำไปสู่การสร้างระบบนิเวศเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นแบบเกลือ

2. ให้ภาครัฐสนับสนุน สภาเกษตรกรจังหวัด พาณิชจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบลเขาพังไกรให้มีการจัดการความรู้และขยายผลเรื่อง “นักจัดการตลาด” เชื่อมโยงกับ“แพลตฟอร์ม” โดยใช้ฐานเรียนรู้และกลไกของกลุ่มเกษตรกรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นกลุ่มหลักในการเป็นกลไกขับเคลื่อน เพิ่มพื้นที่ผลิตและการจัดจำหน่ายกระจายในวงกว้างมากขึ้น

3. ให้ภาครัฐสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนในพื้นที่ และส่งเสริม จัดทำ ทบทวน ปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางอาหารจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2567 – 2570

5. หน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่ร่วมขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม สมัชชาสร้างสุขจังหวัด นครศรีธรรมราช

1. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
2. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)
4. กองทุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส)
5. โรงพยาบาลศูนย์การแพทย์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ แผนกเวชกรรมสังคม
6. กระทรวงสาธารณสุข
7. กระทรวงศึกษาธิการ
8. ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
9. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
10. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนภาคใต้
11. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 4
12. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช
13. บ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดนครศรีธรรมราช
14. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาานครศรีธรรมราช
15. สหทัยมูลนิธิ จังหวัดนครศรีธรรมราช
16. ศูนย์อำนวยการจิตอาสาพระราชทาน ภาค 4
17. ที่ว่าการอำเภอท่าศาลา
18. สำนักงานประมงจังหวัดนครศรีธรรมราช
19. สำนักงานเกษตรอำเภอท่าศาลา
20. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครศรีธรรมราช
21. สมาคมผู้สูงอายุอำเภอท่าศาลา
22. ศูนย์การศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าศาลา
23. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา
24. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครศรีธรรมราช
25. ศูนย์พัฒนาการสาธารณสุขมูลฐานภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช
26. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช
27. สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช
28. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช
29. สถานีพัฒนาที่ดินนครศรีธรรมราช
30. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
31. สมาคมสื่อชุมชนภาคใต้จังหวัดนครศรีธรรมราช
32. ศูนย์พัฒนาประมงพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

33. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครศรีธรรมราช
34. องค์การบริหารส่วนตำบลมะม่วงสองต้น
35. สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยประธานแม่บ้านมหาดไทย
36. ที่ว่าการอำเภอนาบอน
37. สำนักงานปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช
38. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพังไกร
39. สภาเกษตรกรจังหวัดนครศรีธรรมราช
40. กองทุนฟื้นฟูพัฒนาเกษตรกรจังหวัดนครศรีธรรมราช
41. สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย
42. เหล่ากาชาดจังหวัดนครศรีธรรมราช
43. มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่แห่งชาติ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เครือข่ายห้วยกกล้วยนครศรีธรรมราช

การรวมตัวของกลุ่มคนร่วมพัฒนา จังหวัดนครศรีธรรมราช

